

*În concluzie: această metodologie asigură competența persoanei într-o ocupație, precum este și cea didactică-managerială, care înseamnă: a acționa în mod profesionist: a analiza și a lua decizii, a soluționa problemele, a folosi deprinderi specifice, a fi creator, a lucra în echipă, a comunica eficient, a te adapta la mediul de muncă, a face față situațiilor neprevăzute.*

### **Bibliografie**

1. Cojocaru, V. Gh., Competență-Performanță-Calitate: concepte și aplicații în educație, Tip. UPS „I. Creangă”, Chișinău, 2016.
2. Cojocaru, V. Gh., Cojocaru, V., Postica, A., Dezvoltarea competențelor didactice și manageriale prin e-learning în sistemul de formare continuă, Tip. Centrală, Chișinău, 2017.
3. Cojocaru, V. Gh., (coordonator), Paradigma managementului educațional din perspectiva democratică și a integrării europene, Tip. Centrală, Chișinău, 2006

### **MANAGEMENTUL AUTOEFICIENȚEI DIRIGINTELUI: AUTOEDUCAȚIE ȘI AUTOPERFECTIONARE**

*Carolina CALARAȘ, dr., conf.univ.*

### **Summary**

*The article contains a theoretical and practical study on the management of the teacher's self-efficacy from the perspective of lifelong learning. The author sets out the basic principles of lifelong learning and personal self-education and self-improvement strategies, designed and attended by the teacher with a leading position.*

Formarea continuă, ca proces, se află într-o strânsă legătură cu autoeducația și autoperfecționarea individului. Funcția principală a autoeducației poate fi formulată astfel: transformarea obiectului educației în subiect. Astfel, *structura autoeducației conține un șir de elemente identice cu cele din structura acțiunii educaționale*, acestea fiind orientate spre sine, spre propria perfecționare. După cum a fost

stabilit în cercetările noastre anterioare [1], procesul autoeducației include: autoproiectarea, autoformarea individualizată, autoformarea metacognitivă/a învăța să înveți, autoformarea permanentă. Specificul autoeducației îl observăm în satisfacerea condițiilor transformării *statutului obiectului educației în subiect al procesului de autoformare-autodezvoltare a personalității*. În această ordine de idei menționăm faptul cunoscut de cadrele didactice: profesorul-diriginte nu-și poate exercita calitativ funcțiile dacă nu interiorizează pe deplin mecanismul de autocunoaștere, autoapreciere, autoproiectare și autoperfecționare. Astfel, *conținutul autoeducației reflectă raporturile dintre activitatea de formare-dezvoltare și activitatea de autoformare – autodezvoltare a personalității umane, raporturi mediate calitativ prin intermediul educației permanente* [3, pp. 8-26.]. Problematika abordată reprezintă o direcție de evoluție a activității de *formare-dezvoltare a personalității* cadrului didactic pe tot parcursul vieții, care se cere raportată la schimbarea continuă a realității. Educația permanentă este consemnată de specialiști ca un *motor al societății, una dintre cheile secolului XXI, care depășește distincția tradițională dintre educația inițială și cea ulterioară, venind în întâmpinarea provocării pe care o reprezintă o lume aflată într-o rapidă schimbare* [7, p. 15]. Pentru a puncta reperele strategice și cele conținutale ale autoperfecționării profesorului-diriginte este oportun să analizăm conceptul de educație permanentă din perspectiva originii, a identificării coordonatelor și principiilor acestuia. Conceptul de educație permanentă a fost lansat la începutul anilor 70, fiind legat de apariția unor noi fenomene sociale, care în interacțiunea lor orientează evoluția lumii în direcția unei civilizații globale [8], stimulând omul spre o instruire continuă, pentru a duce la bun sfârșit sarcinile și responsabilitățile pe care i le impune viața. Cristea S. sugerează că, *în perspectiva sec. XXI, educația permanentă devine o noțiune operațională la nivel de politică a educației pentru reorganizarea sistemelor postmoderne de*

*învățământ* [5, p. 207]. În accepțiunea lui Văideanu G., *educația permanentă acționează ca un principiu integrator, incluzând numeroase resurse și tipuri de învățare și formare*, care-i permit individului să se perfecționeze continuu [10, p. 139].

La nivelul unui concept pedagogic fundamental, educația permanentă include două coordonate stabile poziționate pe verticală și pe orizontală. *Coordonata verticală a educației permanente este considerată de cercetătorii din domeniul științelor educației drept una nelimitată temporal. Aici, formarea-dezvoltarea personalității, desfășurată longitudinal pe toată durata vieții*, începe în copilărie și include valorificarea posibilităților psihopedagogice ale fiecărei etape de vârstă prin intermediul conținuturilor și formelor generale ale educației. Coordonata verticală presupune o evoluție în timp, *ce urmează să fie continuată la un nivel superior în viitorul imediat și pe termen mediu și lung* [6; 9]. Activitatea de educație/instruire realizată la fiecare treaptă a învățământului se concepe ca proces continuu de valorificare a educației morale, intelectuale, tehnologice, estetice și psihofizice.

*Coordonata orizontală a educației permanente direcționează deschiderea spațială nelimitată a activității de formare-dezvoltare a personalității umane desfășurată transversal în fiecare moment al vieții*. Această direcție de evoluție valorifică simultan, intensiv și extensiv, toate acțiunile și influențele posibile la nivelul instituțiilor sociale familie – școală – comunitate – mass-media – loisir [5, p. 208]. Astfel, coordonata vizată *direcționează distribuirea resurselor informativ-formative ale conținuturilor proiectate la nivelul tuturor formelor generale ale educației*, care pot asigura realizarea obiectivelor educației prin acțiuni organizate (cadru formal-nonformal) și influențe de tip informal. În concluzie, coordonata verticală a educației permanente vizează valorificarea timpului pedagogic, iar cea orizontală asigură organizarea spațiului pedagogic, ambele contribuind la realizarea proceselor pedagogice complexe de integrare și articulare a tuturor nivelurilor și tipurilor de

educație. Prin urmare, educația permanentă necesită nu numai o analiză teoretică, ci și una metodologică, la nivelul structurii generale de funcționare, în calitate de fenomen pedagogic și social. Educația permanentă este condiționată de un șir de fenomene sociale noi care țin de: *explozia cunoștințelor științifice și tehnologice, democratizarea societății, dezvoltarea societății în plan politic, cultural, economic, expansiunea oportunităților la nivelul mass-mediei, afirmarea unor aspirații fundamentale pentru viitorul societății* de tipul îmbunătățirii calității vieții, luptei cu terorismul, apărarea păcii etc. [6]. În contextul vizat, menționăm că *principiile educației permanente* au fost elaborate de UNESCO la mijlocul anilor 70 și reflectă dimensiunea operațională a conceptului (care se află în curs de precizare și dezvoltare). *Conceptul reflectă direcțiile principale de schimbare a activității de formare-dezvoltare a personalității: expansiunea educației, inovația și integrarea resurselor acesteia* [6; 9]. Așadar, *principiul expansiunii educației* scoate în evidență coordonata verticală, ce elucidează valorificarea timpului pedagogic, și cea orizontală, care indică implicarea spațiului necesar educației. Principiul dat asigură analiza și monitorizarea timpului, căilor, mijloacelor educaționale aplicate într-o societate ce investește resursele necesare în cultură.

*Principiul inovației în domeniul educației* evidențiază deschiderea spre implementarea noilor tehnologii, modelelor alternative în optimizarea învățămîntului general și a celui profesional, pe de o parte, și proiectarea saltului de la formare-dezvoltare la autoformare-autodezvoltare, pe de altă parte.

*Principiul integrării resurselor educației* asigură stabilirea unor noi legături între nivelurile și treptele școlare, conținuturile și formele educației, înlesnind procesul de expansiune și de inovare a acesteia [5, p. 209]. Atât la nivel teoretic, cât și practic, se evidențiază importanța elaborării unui sistem de verigi semnificative, care vizează unitatea cunoștințelor ce duce la interdisciplinaritate, continuitate, stimulează acțiunile de optimizare a procesului și cel al

interrelațiilor educaționale. În această ordine de idei, conținutul conceptului de educație permanentă reflectă fenomenele descrise, contribuind la conștientizarea statutului educației postmoderne, axată pe formarea continuă, permanentă, de pregătire a oamenilor, pentru tipuri de societate care încă nu există. Plecând de la generalizările teoretice și deschiderile practice, Cristea S. menționează, pe bună dreptate, că educația permanentă devine un principiu de acțiune care proiectează transformarea calitativă a întregii societăți într-o *cetate educativă*. Această situație va provoca transformări radicale ce vor influența structura sistemului, procesului și a tehnologiei de învățământ, *care va angaja aspirația pedagogică, dar și comunitară, civică, economică și, mai ales, culturală, de creare a societății educative* [5; 6].

În raporturile sale cu dezvoltarea socială durabilă, educația permanentă se bazează pe patru tipuri fundamentale de învățare, angajate continuu, global, integral, participativ, pe tot parcursul existenței umane. În termenii proiectării curriculare sunt vizate patru obiective generale determinante pentru caracterizarea conținutului și a metodologiei educației permanente: 1) a învăța să știi / cunoaștere; 2) a învăța să faci / acțiune; 3) a învăța să trăiești împreună cu alții / participare; 4) a învăța să fii / devenire continuă [5; 6; 8; 9]. Acești *patru piloni ai educației permanente* orientează acțiunile educative la nivel de formare – dezvoltare a personalității elevului și acțiunile de autoperfecționare a profesorului-diriginte pe parcursul carierei sale. Crearea structurilor educației permanente, în care se poate implica profesorul-diriginte, pentru a se autoperfecționa, sunt corelate cu Codul Educației și alte acte normative.

În acest studiu nu vom aborda formele de perfecționare/reciclare, cursuri de masterat și cursuri postuniversitare, ci ne vom axa pe strategiile personale de autoeducație și autoperfecționare, proiectate și parcurse independent de diriginte/cadru didactic. De fapt acestea sunt un ansamblu de forme

relativ libere de auto/educație permanentă, efectuate prin intermediul:

a) tehnologiilor informaționale; mass-media, emisiunilor TV, emisiunilor radiofonice, bibliotecilor, cinematografului, teatrului etc.

b) acțiunilor cu caracter formativ, cultural, civic, desfășurate de asociații comunitare, ONG-uri, ca modalități de formare și participare la viața comunitară, ce contribuie la autoperfecționarea moral-spirituală;

c) instruirii prin rețeaua Internet, ce include un ansamblu de forme și strategii noi, care sunt în plină dezvoltare: instruirea la distanță (distance learning); instruirea deschisă (open learning); instruirea prin conectarea la alt computer (on-line).

În ultimii ani se observă o activitate sporită în ceea ce privește promovarea unor forme de educație permanentă, desfășurată în instituțiile de învățământ de către managerii școlari, care se bucură de popularitate printre pedagogi. Cercetarea noastră a fost realizată în Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” cu profesorii-diriginți și a cuprins diverse modalități de formare continuă/educație permanentă [1]. Diriginții au frecventat *Școala dirigintelui*, organizată în liceu, au participat la activități demonstrative, la conferințe teoretico-practice, ateliere de formare, întruniri metodice, consultații, seminarii etc. Metodele aplicate eficient s-au dovedit a fi: discuția-panel, prelegerea, prelegerea cu oponenți, training-ul, lectura comentată, sinectica, braistorming-ul, comunicări cu folosirea PPT, portofoliul de autoperfecționare, posterul activității, care se completa sistematic. Tehnicile studiate și aplicate în cadrul *Școlii dirigintelui* au fost următoarele:

a) *tehnicile de autoevaluare*, pentru a determina propriul nivel de competență profesională în calitate de diriginte (nivelul de diagnoză);

b) *tehnicile de autoinstruire* – a învăța singur prin diverse procedee (lectură, conspectare, referat, teze, computerul etc.), pentru a cunoaște esențialul în diverse domenii: psihologie, pedagogie,

cultură etc.;

c) *tehnici de autoformare și reînvățare în echipă*, pentru a asigura flexibilitatea, diversitatea, adaptabilitatea, dinamismul și creativitatea profesorului-diriginte în acțiunile educative și relațiile cu elevii, familia, colegii și alți actori educaționali;

d) *tehnici de cercetare independentă*/ în echipă pentru a utiliza eficient metodele respective și a experimenta, a asigura implementarea a ceea ce este nou și valoros în știință și practica pedagogică;

e) *tehnici de proiectare și prognozare a propriei formări*, ce asigură predicția în timp a evenimentelor și perspectivelor legate de cariera de profesor-diriginte. Tehnicile date sunt necesare pentru a preveni, prognoza și a anticipa nereușitele profesionale.

În concluzie, putem menționa următorul fenomen esențial: concomitent cu implicarea activă a dirigintelui în diverse activități axate pe principiul educației/autoeducației permanente, s-a stabilit și sporirea interesului pentru formarea imaginii și a reputației sale ca profesionist competent, ca coleg și cetățean. Autoperfecționarea diriginților a contribuit la sporirea calității educației elevilor; la completarea și sistematizarea materialelor temaiice de optimizare a parteneriatului elev – diriginte – familie; la elaborarea noilor forme și strategii de evaluare a activității sale în calitate de manager al actului educativ și de menținere a interesului pentru activitățile din cadrul școlii pentru diriginți.

### **Bibliografie**

1. CALARAȘ, C., GONCEAR, E., *Dirigintele – manager al actului educativ. Ghid metodologic destinat cadrelor didactice*, CEP USM, Chișinău, 2009.
2. Cojocar, V.Gh., *Schimbarea în educație și Schimbarea managerială.*, Editura Lumina, Chișinău, 2004.
3. Cole, G.A., *Managementul personalului*, Editura Codecs, București, 2002.

4. Cristea, S., Dicționar de Pedagogie, Editura Litera Educațional, Chișinău-București, 2000.
5. Cristea, S., Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației, Editura Litera Educațional, Chișinău, 2003.
6. Dave, R. (red.), Fundamentele educației permanente, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991.
7. Delors, J. (coord.), Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în sec. XXI, Editura Polirom, Iași, 2000.
8. Faure, E. și colab., A învăța să fii. Raport UNESCO, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974.
9. Lengrand, P., Introducere în educația permanentă, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
10. Văideanu, G., Educația la frontiera dintre milenii, Editura Politică, București, 1988.